

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek

N^{ro}. 25.

1. Marca 1824.

Wiadomości krajowe.

Okólnik

C. K. Rządu krajowego.

Względem ustanowienia cła wchodowego i wychodowego od węgla z drzewa.

W następności nowéj regulacyi cła od węgla drzewowych, przez C. K. nadworną Komisję handlową przedsięwziętą, postanowiono zostało, że na przyszłość od tychże na firy od każdéj sztuki bydła ciągłego płacić się ma: cła wchodowego po iednym i ówierci krajcaru a cła wychodowego po sześć krajcarów, w handlu zaś z Węgrami cła wychodowego po dwa feuki.

Ta nowa ustawa cła, w skutku dekretu wysokiéj Kamery nadwornéj, dnia 22go Grudnia r. z. do liczby 50620 zapadłego, ogłasza się powszechnie dla wiadomości i ścisłego dopełnienia.

We Lwowie d. 6. Lutego 1824.

(Podpisy.)

U w i a d o m i e n i e.

Najjaśniejszy Pan najwyższą uchwałą z d. 26. Października r. b. i stosownie do przepisów Patentu z d. 8. Grudnia 1820, raczył Fryderykowi Lucheneder uprawnionemu fabrykantowi fajek w mieście Nro. 638 mieszkającemu, nadać pięcioletni przywilej na wynalazek, zapomocą pewnego urządzenia w głowie fajki, prowadzenia dymu przez wodę i przeto odiecia mu ostrości tak, że oczyszczony z części gorszych i farbujących do ust przychodzi.

Najjaśniejszy Pan najwyższą uchwałą z dnia 26. Października r. b. raczył stosownie do przepisów najwyższego uniwersału z dnia 8. Grudnia 1820 nadać Józefowi Rossi marmurnikowi mieszkającemu w Medyolanie pod Nrm. 3733 pięcioletni przywilej na wynalazek mechanizmu, składającego się z wielkiéj pilyo dziesięciu i więcéj ostrzach czyli nożach, do piłowania marmuru w wielkich sztukach, zapomocą którój, te korzyści osiągnąć się, że w wymierzonéj równéj epoce tyle roboty zyskuje się, ile przez 20 ludzi ciągle czynnych niszczone byćby mogło; że iedną piłą ruchu cyr-

kularnego, w dwóch godzinach tyle roboty wyrabia się, ile bez tój dopiero w dwóch dniach zrobiliby się, nie obawiając się przytém żadnego popsucia, które zawsze zdarza się, robiąc téż robotę dłótém; i że nakoniec używszy gładzidla żelaznego, które jest częścią wspomnianego mechanizmu, w 12 godzinach taki produkt zyskuje się, iakiegoby sobie od sily iednego człowieka nie przedzwy, iak w pięciu dniach obiecywać można.

— Z Wiednia d. 18. Lutego. —

Dzien 9ty Lutego r. b. był dniem radości i nigdy niezapomnianym dla C. K. Szkoły Leśnictwa w Maria-Brunn. Pod szczęśliwszą wróżbą nie mógł się zacząć właśnie rozpoczęty rok szkolny, iak oroczystém odkryciem portretu J. C. K. Mości, którym N. Pan udarował ten instytut.

Czechy. — Dawno już zatrudniano się zaprowadzeniem Instytutu zabezpieczającego od pożarów, któryto Instytut miał podług iednych zasad kraj cały obejmować. Przez wiadomości donoszące o tym zakładzie, za pomocą K. Władz urzędowych i wielu właścicieli dóbr, złożono kapitał zapewniający 16 mill. 524465 ZR., wyjąwszy stolicę Pragę. Summa ta jest dostateczną do zrobienia tego instytutu czynnym.

Wiadomości zagraniczne.

Indyie Zachodnie.

Z iednego artykułu wychodzącej na wyspie Barbadoes gazety *the Barbadian* z d. 31go Grudnia dowiadujemy się, że i we Francuzkiej osadzie Martinice pokazały się znaki ducha buntowniczego. Artykuł ten jest następujący: »Okręt pocztowy l'Eleonore, który odpłynął z Martyniki d. 29go Grudnia wieczorem, a dnia wczorajszego (29go Grudnia) wylądował w Bridge-Town (w Barbadoes) przywiózł wiadomość o rozruchach zasłych na wspomnionéj wyspie. Dwudziestu do trzydziestu kolorowych ludzi (Mulatów) z których wszyscy byli wolni i dobrze mający się posiadacze plantacyj, zawieziono z St. Pierre na pokładzie fregaty do Port Royal, gdzie pod ścisłą zostawali strażą. Odkryto buntownic-

cze listy, które ci zniechęceni pisali do Europy, wysp Angielskich i St. Domingo. Zamordowanie wszystkich białych, spalenie miasta St. Pierre byłoby piekielne środki, których chciano użyć do obalenia rządu. Czujność Francuzkiej policji a przed wszystkiem wszechwładna ręka Opstrzności zniweczyły ten straszliwy spisek. Zapewniają, że między listami znajdował się także list Prezydenta St. Domingo Boyera. Był to odpis do spiskowych, którzy wojska posilkowego żądali. Spiskowi dowiedziawszy się, że oddziały wojska pomnożono w Barbadoes dla nskromienia zniechęconych i że w Martynice oczekują także posilków z Francji odmienili swoje postanowienie. Rokosz ich miał wybuchnąć d. 17go Grudnia, lecz odłożyli go do Bożego Narodzenia; tym czasem odkryto wszystkie ich zabiegi. Wkrótce przed tём przyjechało wielu Mulatów z Francji i rozdawali buntownicze pisemka. Mówią że 60 kolorowych ludzi rozbroiła milicyja. Właśnie dowiadujemy się, że na wyspie Martynice ogłoszono prawo wojskowe.⁴

Zjednoczone Stany Ameryki północny.

Podług Gazet Amerykańskich Zjednoczone Stany północny Ameryki miały czystego dochodu w r. 1822 i 20,500,575 doll. 91 cent.; wydatki przeciwnie wynosiły 17,686,592 doll. 63 cent. Rzeczywiste dochody w pierwszych trzech kwartałach r. 1823 liczone na 15,174,055 doll. 26 cent., wydatki w tym czasie na 11,422,847 doll. 30 cent. Na rok 1824 można bezpiecznie położyć czystego dochodu 18,550,000 doll. do czego dodawszy jeszcze pozostałe z lat poprzedniczych 6,466,969 doll. wyniknie Summa ogólna 25,016,969 doll. zaś po odtrąceniu wszystkich wydatków zostanie się jeszcze w kasie 9,792,746 doll.

Ameryka Hiszpańska.

W Meksyku gdzie d. 7go Listopada r. z. odprawił Kongres pierwsze posiedzenie, władza wykonawcza oddaną została Jenerałom Bravo, Victoria i Negrete. PP. Aleman, Slave, Herrer, Anilague; Molinos del Campo zostali Sekretarzami Stanu Spraw Zagranicznych, Sprawiedliwości, Woyny, Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

Nowy Kongres Meksykański zgromadził się znowu d. 5. Grudnia. Już jest ukończona nowa Meksykańska Konstytucya. — Sześć Hiszpańskich okrętów handlowych przyprowadziło do zamku St. Juan de Ulloa nową żywność i wojsko. Z twierdzy tég nie strzelano do Vera Cruz

do dnia 1go Grudnia, poczem znowu strzelać zaczęto.

Gazeta Kolumbyjska donosi, co następuje, pod d. 16. Listop.: »Prawodawczy Kongres Peruwiański znowu d. 6. Sierpnia zaprowadzony został. Jenerał Boliwar, Prezydent Kolumbii, przybył do sali posiedzeń. Kongres chciał mu wyznaczyć roczną pensyją 50,000 dollarow, ale Jenerał nie przyjął tego.⁴

»Kolumna wojska republikanckiego pod Jenerałem Cuere zzięła miasto Arequipę d. 30. Sierpnia. — Jenerał Santa Cruz odniósł zwycięstwo nad royalistami w dolinie Tampillo d. 23. Sierpnia, ostatni utracili 1,200 ludzi w zabitych, ranionych, albo uciekach. Na tę wiadomość cofnął się Wice-Król Laserna na dolinę Mopamayo, gdzie stać musiał dla braku czołen, ponieważ rzeka, przez którą miał przechodzić, ogromnie weszła. W chwili, gdy gonieo, który przywiózł tę wiadomość, opuszczał Limę, słyhać było, że Wice-Król zbity został na głowę od Jenerała Santa Cruz, który po walce z d. 25. w. m. dalej torował sobie drogę.⁴

Brazylia i Portugalia.

Zdanie sprawy Brazylijskiego Ministra Skarbu w niebardzo pomyslném świetle wystawia finansowy stan Brazylii. Wszelako w ostatnich sześciu miesiącach zostało się w kasie 278,103 milreioń. Dawniej we wszystkich prowincyach wydatki przechodziły dochody. Publiczny dług Stanu obliczony razem wynosił w Lipcu milion 979,565 milreioń, a w ogólności ma Skarb wszystkich długów 30 i 1/2 mill. kruzadów (4 mill. funt. szterl.) Tymczasem Angielscy Kapitałisci chcą pożyczyc Rządowi 2 i 1/2 mill. funt. szterl. lecz Rząd nie chce przyjąć tej pożyczki dla warunków będących z jego stratą i towarzystwu Kapitałistów przetożył inne. Między przychody liczą tak że 200,000 milrejoń (350,000 Tal.) jako podatek od Niewolników.

Gazeta Dworu Lizbońskiego następującym sposobem podaje liczbę mieszkańców Brazylii. Ogółem jest 3,617,900 mieszkańców, między tymi Murzynów niewolników 1,723,000 (prawie półowa) wolnych Murzynów 159,500; niewolników Mulatów 202,000; Mestyków, Mulatów i t. p. 426,000; Indyasów 259,400, białych 843,000. Z ostatnich jedną trzecią część składają europejscy Portugalczykowie a dwie trzecie części urodzeni czyli właściciwi Brazylianie.

Okręt Mediterranean, który d. 24go

Grudnia odpłynął z Pernambuco, a d. 2go Lutego przybył do Liverpoolu zostawił tam Rząd rewolucyjny zaprowadzony zaraz po odebraniu wiadomości o rozwiązaniu prawodawczego zgromadzenia w Rio. Sądomysły, że prowincya ta oświadczy się przeciw Cesarzowi. Jeden z krążących Cesarzkich okrętów pokazywał się przed portem Pernambuckim i uderzał na płynące z tamąd okręty. Od czasu zmiany rzeczy w Rio, nie nie słyszano o Bahii, lecz sądzą niektórzy, że i ta prowincya oświadczy się przeciw ostatnim postanowieniom Cesarza.

W urzędowej Lizbońskiej gazecie czytamy list okólny Wydziału handlowego do celników zalecający im punktualne wykonanie prawa wydanego względem przekradania towarów. Szczególnie fabrykańci jedwabiu uskarżali się, że ogromnie wiele towarów jedwabnych wprowadzano z zagranicy. — Brazylia rozciga się w powódzie dwóch milionów mil kwadratowych.

Hiszpania.

Król Hiszpański podpisał dokument uznający, że winien Francyi 34 milionów. Na wypłacenie długu tego wyznaczył przychody z ąp Arragonii i mytowe Mirandy.

Niewiadomo jeszcze, kiedy gwardya Francuzka powróci do oycyzny.

Gwiazda umieściła list następujący pisany z Madrytu pod d. 2. Lutego: »Słychać, że 12,000 Irlandczyków uda się do Hiszpanii, z których porobią tam pułki tego Narodu, jak inż dawniej bywało. Zamiar taki spełni wszystkie nasze życzenia, ponieważ twierdziliśmy zawsze, że jest nieodzowną rzeczą przywrócić oddziały obcych, a to tём bardziej, ile że pierwsze usiłowania rewolucjonistów do tego ciągle zmierzały, ażeby zniszczyć pułki zagraniczne, których się wierności obawiano.«

Wielka Brytania i Irlandya.

Po zagaieniu Parlamentu i odczytaniu Mowy Królewskiej d. 3. Lutego zaczęły się obrady w Izbie Wyższej o godz. 5tej. Hrabia Sommers przeobodził Mowę wstępną od punktu do punktu, wniósł potem, ażeby ułożyó adres podziękowania Królowi i wyrazić, że Izba zgadza się zupełnie z treścią Jego mowy. Wicehrabia Lorton wspierał wniosek Hrabiego Sommers. Margrabia Lansdown mówił z zapalem przeciw Ministrom, że podczas wojny Hiszpańskiej używali, podług jego mniemania, zupełnie przeciwnych środków. Hrabia Liver-

pool usprawiedliwił postępek Ministrów i uczynił uwagę, że Lud Hiszpański brzydził się Konstytucyją, a Francuzkie woysko wszędzie w Hiszpanii było za wybawców witane. Gdy mówił, wznosił się powszechny okrzyk: »Stuchajcie go! przyczém wyraźnie rozpoznać było moźna głos Lorda Holland. Co się tycze osad Hiszpańskich w południowej Ameryce, powiedział Lord, że W. Brytania dozwalała Hiszpanii działać podług iey własnych sił i tylko pojednawcze dawała iey rady, ale gdy te przyjęte nie były, postanowiono postać Konzulów do owych prowincy. Po Ministrze mówił Lord Holland i Hrabia Dornley, poczem Adres jednogłośnie był przyjęty.

W Izbie Niższej P. Hill wniósł adres. P. Brougham miał podług zwyczaju dobitną Mowę, w której szczególnie ganił politykę Ministrów. P. Canning zabrał po nim głos i starał się okazać w długiej mowie, że Naród taki usprawiedliwiony być nie może, który mając z kraiem macierzystym przyjacielskie stosunki, uznaje niepodległość iego osad wprzódy, niżeli to uczynił kraj macierzysty; zrobiono względem tego przełożenie od Dworu Madryckiego, na które gdy odpowiedź nastąpi, wtedy dopiero Rząd Angielski stosownie do tego przedmiotu isniejy oświadczyć się może. (Gwiazda zapewnia, że Goniec błąd w tём oświadczeniu popełnił, wszakże tylko jest mowa o pośredniczych przedstawieniach.) — P. Peel, który równie, jak P. Brougham, z Królewskiej Mowy wyprowadził wniosek, że Katolicy mogliby być do wspólnych swobód przypuszczeni, oświadczył, iż zawsze tym przełożeniom sprzeciwiać się będą, ile razy wniesione zostaną do Parlamentu. Kanclerz Izby Szkarhowej wymawiał się, dla czego dotąd isniezo przełożyć nie mógł dokumentów względem finansowego położenia, ale to wkrótce nastąpi. Przyjęto adres.

Okrętem pocztowym Francis Freeling odehrano w Londynie listy i gazety z Jamaiki z d. 25go Grudnia. Pierwsze napętnione są dzielnemi postanowieniami Zgromadzenia prawodawczego przeciw krajowi macierzystemu. Oprócz tego potwierdza się wiadomość, że nowy spisek Niewolników odkryto w Jamaicę.

Dzielnami o chorowitey budowie ciała ludzkiego sławny Doktor Baillie, lekarz nadworny Króla Angielskiego umarł niedawno mając lat 65. Był w Londynie naywiększym praktykiem, co mu oznyniło rocznego dochodu blisko 26,000 funt. szterl. (około 180,000 Złotych).

Francya.

Dowiadujemy się z doniesień cenzorów banku, że w roku 1823. przeszło przez kasę 9,125,333,746 franków.

Sąd Policyi poprawczey w Lugdunio wydał d. 28. Stycznia wyrok przeciw Jenerałowi Lapoype, za to, że Administratorowi konnocy poczty w Paryżu oddał dwa pakiety, które miały być posłane PP. A. i M. do Lugdunio. Panowie ci musieli wspomniane pakiety otworzyć w Policyi Lugduńskiej, poczem zabrane zostały. Było w nich kilka exemplarów piosnki: »*Nouvel ordre du jour*, pisma: »*Un vieux soldat a l'armée* i kilka pismek ulotnych tyczących się wykluczenia P. Manuela. Pisma te odesłane zostały do głównego Dyrektora Policyi do Paryża, tam zaś (po wysłuchaniu P. Gevaudan, który oświadczył, że nie wiedział, co się znajdowało w pakietach) uchwalono zaczęcie processu przeciw PP. Gevaudan i Lapoype, to jest, przeciw każdemu z osobna. W skutku tego ostatni zapoznany został przed Sąd Policyi Lugduńskiej i jako nieprzytomnego skazano go na 4miesięczne więzienie i na zapłaceni 400 franków.

Paryżki Sąd (*Assis*) na posiedzeniu z d. 7. Lutego wydał wyrok na PP. Sanquaire, Sauligné, Chauvot, l'Advocat i i. w. oskarżonych o należenie do spisku przeciw Rzadowi. Ze wszystkich oskarżonych tylko żona Chauvota była przytomną. Obwiniano ją, że wiedziała o zbrodniczych zamachach i porozumieniach z zagranicą (Hiszpanią), któremi obcych starano się namówić do kroków nieprzyjacielskich przeciw Francyi, a nie doniosła o tém Rzadowi. W processie tym było świadkami wielu naysznokomitszych Członków strony lewey ostatniy Izby Deputowanych, a szczególniyy Lafayette, oyciec i syn. Gdy Lafayettego (oyca) podczas odczytywania nazwiska jego, nazwano »*Margrabią Lafayetter*«, zrobił tenże uwagę, że nie używa tego tytułu od roku 1790, iak wyszedł wyrok Konstytucyjnego Narodowego Zgromadzenia. Po wyżey wzmiankowani spiskowi skazani zostali na śmierć, a żonę Chauvota uwolniono.

Zjednoczone Niderlandy.

Dla miast południowey Brabancyi wydał JKMOść szczególne urządzenie, mocą którego w każdym mieście będzie Burmistrz, kilka ławników i zgromadzenie rayców. W Bruxelli będzie czterech ławników. Ławni-

cy co dwa lata w półowie będą odnieniami, Burmistrze co lat siedm. Członkowie Rady zostawać będą dożywotnie na urzędach. Miasta posiadające Sądownictwa za obwodem murów swoich, mogą do Rady dodać kilku Członków wieyskich.

Szwajcaryja.

Rada reprezentacyyna Szwajcarskiego Kantonu Genewy zawyrokowała na posiedzeniu z d. 13. Stycznia względem ważnego zapytania tyczącego się ślubów Katolickich w Kantonie, że od d. 1. Marca r. 1824 śluby Katolików w gminach traktatem Turynskim r. 1815 odstąpionych Genewie, wtedy tylko są ważne, jeżeli ie Xiądz Katolicki pobłogosławił. Naydalszy w roku 1826 przestane będzie Radzie reprezentacyynny zdanie sprawy względem skutków téy uchwały i środków, waizycych być użytymi, celem zaprowadzenia w całym Kantonie Genewy ślubów dawanych przez Xięzy miasto cywilnych kontraktów.

Mała Rada Kantonu Aargau wyłączyła pod d. 12tym Stycznia mydlarzów od związku rzemieślniczego czyli cęchu i ogłosiła mydlarstwo wolnym rękodzięłem niezawistym od żadnych przepisów rękodzielniczego porządku.

Mała Rada Kantonu Bern uchwaliła, ażeby w lecie roku tego podczas zwyczajnego zjazdu w Bernie przygotowana była publiczna wystawa sztuki Szwajcarskiyy, a towarzystwu artystów zlecono wykonanie téżę.

Prussy.

Żegluga na rzece Wezer od miejsca, z kąd wypływa, aż do morza i odwrotnie, iest zupełnie wolną dla handlu. Żegluga od jednego do drugiego brzegu wyłącznie po całej rzece zostawiona iest dla poddanych nadbrzeżnych. Odtąd ustaly wszystkie przywileie dawane na wyłączną żeglugę z ładunkiem po rzece Wezer, na pobieranie cla przewozowego i t. d. równie, iak prawa skladowe i inne. — Wszystkie cla na rzece Wezer ustaly odtąd i zamienione zostaly w ogólne clo wodne. Przez całą Wezerę płacić się będzie od funta okretowego, *ad* 300 funt. Bremenskich tylko 315 feników w srebro (od innych towarów ieszcze mniyy), z tych: Prussy 59, Hannover 126, Kurhessen 41, Brunszwik 16, Lippa 13, a Bremen 60 feników pobierać mają. Z Bremen aż do morza i odwrotnie żadnego cla oplać się nie będzie, ani żadnego podatku, który dotąd iedynascie miast wybierało.